

Кікалішвілі М.В.

Київський національний університету імені Тараса Шевченка

ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКІ МОДЕЛІ СТРАТЕГІЇ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЙНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ

Стаття присвячена дослідженню західноєвропейських моделей стратегії протидії корупційній злочинності.

У статті проаналізовані найбільш істотні елементи моделей стратегії протидії корупційній злочинності таких західноєвропейських країн, як Бельгія, Люксембург, Нідерланди, Італія, Франція, Німеччина.

Автором розкривається той факт, що сучасна кримінологія визнає дві базові світові моделі формування стратегій протидії корупційній злочинності, за якими будуються всі інші. Це сингапурська (азіатська) модель та шведська (скандинавська) модель. Більшість європейських держав керуються саме шведською моделлю, яка характеризується тривалістю антикорупційних дій, побудованих на певних антикорупційних стимулах.

У статті звертається увага, що серед західноєвропейських країн найбільш успішно долають корупцію не заможні Франція чи Німеччина, а більш маленькі держави так званого «БеНіЛюксу». Позитивною динамікою останніх років характеризується й стратегія протидії корупційній злочинності Італії.

Як підсумок визначено, що більшість західноєвропейських держав мають низький рівень корупції, навіть якщо сама антикорупційна стратегія цих держав не є ідеальною. Таку особливість можна пояснити через високий рівень культури та загальну заможність населення. Серед тих елементів стратегії протидії корупційній злочинності, які б не завадило запозичити Україні насамперед виокремлюється: реєстр юридичних осіб, відносно яких є підозра в їхній участі в корупційних схемах, та тотальний контроль за роботою держслужбовців із прищепленням їхній поведінці певного кодексу честі.

Ключові слова: модель, стратегія протидії, корупційна злочинність, західноєвропейські держави, корупція.

Сучасний світ уже не перший рік майже одно-стайно визнає корупцію однією з найбільших загроз розвитку будь-якої держави. Корупція – складний соціокультурний феномен, який відрізняється величезною спроможністю щодо руйнування всіх суспільних та державних інституцій. Без дієвої протидії корупція проникає в усі ланки та сфери суспільного буття країни, підкорюючи собі не тільки конкретних осіб, а цілі організації. Найбільш відчутний удар з боку корупції отримує економіка держави, зараженої цим хворобливим явищем. Корупційна діяльність створює паралельно з наявною офіційною економікою тіньову. Наявність цієї тіньової економіки болісно відображується на офіційній економіці, адже велика частина грошей іде повз державну скарбничку, наповнюючи кишені корупціонерів. Держава, яка недоотримує коштів, згодом відчуває істотний брак грошей задля задоволення потреб свого населення (немає чим виплачувати пенсії, соціальні пільги, розраховуватися за міжнародними зобов'язаннями).

Виходячи з того, що економіка сучасної України перебуває в глибокій кризі, для нашої держави питання належної протидії корупції є конче актуальним, адже поступове викоринення цього явища, безумовно, дасть змогу повернути незаконний рух коштів до законного русла та очікування наповнення бюджету.

Слід відзначити, що ті антикорупційні реформи, які започатковувалися та нині виконуються в Україні, не дають бажаного результату, рівень корупції не зменшується. У такому разі очевидним видається, що державі потрібні зміни й насамперед ці зміни мають торкнутися загальної антикорупційної стратегії, адже саме остання визначає глобальну, конкретизовану мету, задля досягнення якої розробляються певні дії (плани).

Варто нагадати, що сучасна Україна в 2019 році живе з Антикорупційною стратегією на 2014–2017 роки, затвердженою відповідним Законом [8]. Антикорупційну стратегію на 2018–2020 роки не було вчасно затверджено через низку причин, відомих кожному небайдужому члену україн-

ського суспільства, а тому все, що з нею пов'язано, це вже минулисть. Проте нині постає питання щодо нової Антикорупційної стратегії на 2019–2023 роки, проєкт якої запропоновано Центром політико-правових реформ України. Зазначений документ у тій редакції, що обговорюється, видається прогресивним та докладним. При цьому на такому етапі дослідження запропонованого проєкту є можливість вносити певні корегування та правки. Усвідомлюючи це, на наш погляд, гріх не вивчити можливість запровадження успішного європейського досвіду протидії корупції до вітчизняного стратегічного документа. Особливо актуальне подібне з огляду на євроінтеграційні прагнення нашої держави. У запропонованому проєкті Антикорупційної стратегії на 2019–2023 роки є відсилки до використання досвіду Естонії та Грузії, втім, доцільним було б використати певні елементи західноєвропейських моделей стратегії протидії корупційній злочинності. Саме в детальному дослідженні зазначених західноєвропейських моделей задля можливості їх використання в українських реаліях в Антикорупційній стратегії на 2019–2023 роки чи в майбутньому полягає актуальність цього дослідження.

Додає актуальності той факт, що зазвичай вітчизняні науковці, досліджуючи антикорупційну діяльність західноєвропейських держав, обмежуються двома гігантами – Францією та Німеччиною, несправедливо замовчуючи доробки інших країн, наприклад, Італії. Наше завдання у цій науковій роботі – розглянути якомога більшу кількість західноєвропейських держав та їхніх моделей стратегії протидії корупційній злочинності.

Серед науковців-правників, які приділяли свою увагу окремим питанням стратегії протидії корупційній злочинності в зарубіжних державах, окремо слід наголосити на таких прізвищах, як: М.І. Мельник, О.М. Бандурка, О.М. Литвинов, О.М. Джужа, В.В. Голіна, А.П. Закалюк, О.М. Костенко, І.М. Даньшин, М.І. Хавронюк, О.Г. Кальман, В.І. Шахун та інші.

Метою цієї статті є повне та об'ємне дослідження всіх істотних особливостей західноєвропейських моделей стратегії протидії корупційній злочинності задля виявлення тих, чії положення найбільш відповідні для України. Задля досягнення поставленої мети висунуто такі завдання: проаналізувати істотні особливості західноєвропейських моделей стратегії протидії корупційній злочинності, визначивши ті аспекти цих моделей, які б могла запозичити для себе Україна; зробити

порівняння західноєвропейських підходів до протидії корупційній злочинності з українськими.

Переходячи до викладення основного матеріалу, перш за все зауважимо той факт, що наука криминологія на основі різноманітних наукових досліджень поступово дійшла думки, що в світі є дві базові моделі формування стратегії протидії корупційній злочинності. Це так звана сінгапурська модель (азіатська) та шведська модель (європейська/скандинавська).

Перша модель, яка отримала назву від найменш корумпованої азіатської країни – Сінгапуру, який до того ж є прабатьком цієї моделі, характеризується швидким досягненням результату через не повне винищення корупційних проявів, а їх зведення до прийнятного для всіх членів суспільства рівня. Інакше зазначену модель можна назвати вертикальною (чіткий вплив на корупцію зверху донизу) [2, с. 48].

Горизонтальна модель, тобто шведська (скандинавська), передбачає тривалу антикорупційну діяльність, яка будується на певних антикорупційних заохоченнях. Хоча традиційно й прийнятно зазначену модель називати шведською чи скандинавською з огляду на той регіон, який дав їй поширення, ця модель є справді загальноєвропейською, якою керується абсолютна більшість держав в Європі. Шведська модель відрізняється від сінгапурської насамперед тим, що передбачає активне виховання населення на тлі нетерпимості до корупції й вже на цьому будуються інші заходи, спрямовані на протидію корупційній злочинності. Саме принцип недопущення формування злочинної поведінки лежить в основі шведської моделі.

Серед західноєвропейських держав, які найбільш удадо застосовують шведську модель стратегії протидії корупційній злочинності, слід виокремити три сусідні країни, які утворюють так званий «БеНіЛюкс» (Бельгія, Нідерланди, Люксембург). За даними міжнародної агенції Transparency International, Нідерланди та Люксембург перебувають у першій десятці держав з найнижчим рівнем корупції. Бельгія останніми роками випала з першого десятку та облаштувалась на 13–14 позиції рейтингу, що теж є високим показником. Щоб більш яскраво дати зрозуміти, наскільки це низький рівень корупції всередині країни, зазначимо, що в першій десятці, окрім Нідерландів та Люксембургу, серед європейських країн перебувають лише Фінляндія, Швеція, Норвегія, Данія (перше місце), Швейцарія. Інші три місця в першій десятці дістались Сінгапуру, Південній Кореї та Японії.

Але ж, де звичні нам світові лідери та керівники світової політики, як-то США, Франція, Великобританія, Німеччина та інші? Всі вони не те, що за межами десятки, вони за межами п'ятнадцяти найменш корумпованих країн світу (справедливості заради відзначимо, що Німеччина замикає п'ятнадцяту сходинку).

З наведеного очевидним стає той факт, що економічна стабільність, розвинута промисловість та всесвітній авторитет не завжди гарантують низький рівень корупції. Що ж удалося здійснити такого країнам «БеНіЛюксу», щоб звести корупційний прояв на своїх теренах до мінімуму?

Аналіз бельгійського досвіду дає змогу говорити про істотне зосередження державних потужностей не на каральних заходах стосовно корупційної злочинності, а на попередженні формування корупційних уявлень у населення. У рамках державної антикорупційної політики діє антикорупційна стратегія з реалізації фінансової програми «СОРЕРНІС», яка передбачає тотальний контроль за статками всіх представників державної влади та органів місцевого самоврядування, а також всіх осіб, що перебувають на державній службі [4, с. 72]. Кожен державний службовець має особистий кабінет у програмі, куди вносить усі відомості щодо своїх доходів, які перевіряються уповноваженими особами на предмет відповідності з офіційними даними. У разі виявлення невідповідності розпочинають службові перевірки. Якщо буде викрито корупційний злочин, особа, винна у такому злочині, позбавиться можливості в майбутньому обіймати будь-яку державну посаду.

Для кожного представника державної влади в Бельгії обов'язковим є слідування нормам кодексу етики державного посадовця, який був вироблений провідними науковцями-кримінологами країни. Гідні фінансові умови та можлива загроза у вигляді втрати посади назавжди виступають гарним запобіжним механізмом, який втримує бельгійських службовців від вчинення корупційних злочинів. Додамо сюди ефективну роботу органів кримінальної юстиції та щорічний аудит тих антикорупційних реформ, які приймаються в державі постійно, незважаючи на й без цього низький рівень корупції. Останнім часом бельгійська стратегія протидії корупційній злочинності все більше зосереджується на пошуку нових шляхів правового виховання молоді в потрібному руслі задля формування свідомих громадян з самих ранніх років життя кожного бельгійця.

Свого роду феноменом є Люксембург, адже держава, по суті, не веде жодної антикорупцій-

ної політики та немає глобальної антикорупційної стратегії. Саме собою, що й антикорупційного законодавства в країні немає. Аби зрозуміти незвичну ситуацію цієї держави, треба пригадати, що є географічна гумореска, яка називає Люксембург не країною, а світовим банком. Й справді, громадяни Люксембургу отримують щомісячні платежі просто за те, що вони народилися в цій країні (до речі, іноземцю отримати громадянство цієї країни неможливо; тільки по праву народження). До того ж ці платежі є досить відчутними. Подібне є винагородою люксембургців за те, що їхні банки використовуються багатими всього освіту (в тому числі як офшори). Авжеж, за таких вихідних даних жодному громадянину Люксембургу не прийде до тями вчинювати корупційний злочин, коли його рівень заможності набагато вищий, аніж в інших державах світу. Єдиною антикорупційною мірою в цій країні можна вважати проведення щотижневих зустрічей школярів із представниками організацій, які відповідають за виховання доброчесності в молоді.

Що ж до Нідерландів, то ця країна найбільш успішно дублює скандинавську модель та серед не скандинавських європейських держав має найнижчий показник корупції. Модель антикорупційної стратегії Нідерландів передбачає втілення в життя таких антикорупційних заходів:

- жорсткий контроль громадськості за роботою чиновників;
- ЗМІ в цій державі відрізняються високим рівнем незалежності, що дає їм змогу реалізувати пропаганду законослухняного образу життя та розкривати корупційні злочини, якщо такий матеріал з'являється, без боязку перед олігархами чи політиками;
- всі корупційні діяння зазвичай підлягають широкому оприлюдненню;
- особа, викрита у корупційному злочині, не вправі більше обіймати будь-які державні посади;
- у штаті поліції діє спеціальний антикорупційний підрозділ із винятковими повноваженнями (без погодження із судом затримувати будь-яку особу будь-якого статусу, окрім хіба що монарха) [10, с. 241].

Цікавим є момент із неможливістю особи, викритої у здійсненні корупційного злочину, обіймати будь-яку державну посаду надалі. Подібне супроводжується втратою пенсійних та соціальних пільг і, як наслідок, корупціонер не тільки відбуває покарання за своє діяння, передбачене законом (позбавлення волі, штраф, виховні роботи тощо), а й потрапляє у складну соціальну ситуа-

цію, коли знайти робоче місце потребує багатьох зусиль та вдачі. Не слід забувати, що це може бути умовний міністр чи депутат, який відбув покарання, а після цього готовий влаштуватися на роботу хоч продавцем до пекарні. Чи можливо таке в Україні? Авжеж, ні. Принаймні поки що. Здається, що подібна ініціатива не була б зайвою в нашій країні та могла б допомогти утримати частину службовців на законному шляху.

До осіб, винних у вчиненні корупційних злочинів, у Нідерландах активно застосовують додатковий вид покарання – конфіскацію.

Крім усього зазначеного, голландська поліція та уповноважені антикорупційні структури активно співпрацюють із громадськістю, що призводить до високого рівня довіри з боку населення до правоохоронних органів. Різні опитування демонструють, що робота поліцейського в Нідерландах є однією з найбільш бажаних серед молоді, адже це престижно та відповідально, а сумлінне ставлення до своїх обов'язків та відповідальність перед громадою – це те, що прищеплюються в Нідерландах кожному змалечку.

Вартим уваги здається й досвід стратегії протидії корупційній злочинності Італії. Слід зазначити, що італійська держава не є лідером серед борців з корупцією за своїми результатами, проте це зовсім не свідчить про неефективність їхньої антикорупційної політики. Справа в тому, що Італія довгий час своєї історії потерпала від мафіозних кланів, і цей процес подекуди трапляється й зараз. Природно, що мафія пробралася в політичну верхівку, внаслідок чого в країні поширеними стали корупційні рішення чиновників, спрямовані на задоволення потреб мафії. Як уже відзначалося, цей процес існує в державі й зараз, через що Італія не є провідною державою Європи в контексті низького рівня корупції, але при цьому антикорупційна політика італійців одна з найбільш дієвих. Виходячи з того космічного рівня корупції, який був в Італії ще хоча б у 90-х роках ХХ століття, зараз країна зробила шалений ривок. Виходить, що антикорупційні механізми та антикорупційна стратегія працюють і корупція дедалі меншає. Такими темпами італійці опиняться в першій десятці рейтингу Transparency International уже через 10–15 років.

З огляду на зазначене, для України досвід Італії конче необхідно досліджувати, адже якщо така криміналізована країна може ефективно долати корупцію, то чим гірша Україна?

Модель стратегії протидії корупційній злочинності Італії теж ґрунтується на скандинавській

моделі, втім, зі своїми вкрапленнями. Так, в Італії задля дієвої боротьби з корупцією активно співпрацюють громадськість та державні інституції. Для підвищення ефективності антикорупційної діяльності парламентом були створені такі органи, як: Генеральна рада боротьби з організованою злочинністю, Державне управління боротьби з мафією, окружні управління по боротьбі з мафією та організованою злочинністю [1, с. 19].

Сама антикорупційна стратегія в державі напрацьовувалася багато років. Нині вона зосереджена на таких головних задачах, як: більш ретельний контроль з боку громадськості за діяльністю державних інституцій; розгалужена мережа суб'єктів антикорупційної діяльності, між якими присутній чіткий розподіл функцій та гарний взаємообмін оперативною інформацією; істотна незалежність суддів та прокурорів у своїй роботі.

Якісну роботу з викриття корупційних зв'язків між мафією та політиками проводить організація «Управління розслідувань «Антимафія», яка є міжвідомчим правоохоронним органом. Цей орган та ті, що були наведені вище, безпосередньо займаються:

- створенням загальної стратегії протидії корупційній злочинності (схожа функція з українським Національним агентством з питань запобігання корупції – далі НАЗК) як у рамках всієї держави, так і для окремо взятих поліцейських підрозділів;

- залученням новітніх технологій та ІТ-спеціалістів для дієвого співробітництва;

- циклічним моніторингом отриманих результатів від антикорупційної діяльності із відповідним корегуванням певних дій за необхідності [6].

Уся робота уповноважених органів із викорінення корупції є відкритою для громадських діячів, ЗМІ та політичних партій.

Одним з найбільш ефективних механізмів протидії корупції в Італії слід визнати ту обставину, що за законодавством цієї держави слідчі, судді та прокурори є представниками однієї професії – юрист, вони системно змінюють один одного на різних посадах. У такій ситуації зменшується можливість зловживання службовим становищем, адже посада не закріплена за особою до пенсії (як в українських реаліях). Також виходить, що особи на зазначених посадах краще розуміють специфіку роботи своїх колег та більш ефективно співпрацюють один з одним з огляду на те, що в майбутньому їм належить помінатися ролями. Не менш важливим фактором є те, що під

час розслідування будь-якого злочину в Італії обов'язковим має бути прокурорський нагляд [5].

Правоохоронні органи в Італії щорічно звітують перед громадськістю щодо виконання антизлочинних заходів та анонсують ті зміни, які вносяться у стратегію протидії тому чи іншому виду злочинності. Головним же в усій моделі стратегії протидії корупційній злочинності в Італії слід визнати саме чіткий розподіл обов'язків між уповноваженими суб'єктами, що тягне за собою високий рівень розслідування корупційних випадків.

Не можна оминати увагою й таку країну, як Німеччина. Зазначена держава є одним з тих стовпів, що тримають на собі всю важкість існування Європейського Союзу (разом із Францією). Як уже зазначалося вище, Німеччина не перебуває серед європейських антикорупційних лідерів, проте рівень корупції в цій державі також є доволі низьким.

Модель антикорупційної стратегії Німеччини, головним чином, побудована на унеможливленні «відмивання» коштів, адже будь-яка німецька банківська установа зобов'язана надавати повну інформацію стосовно своїх клієнтів та руху коштів за їхніми рахунками правоохоронним органам за наявності відповідного запиту [7, с. 126]. Цікавим антикорупційним елементом політики Німеччини є й реєстр корумпованих юридичних осіб. У разі потрапляння в такий реєстр юридична особа позбавляється права виконувати будь-які державні замовлення, а правоохоронні органи починають впритул стежити за таким суб'єктом підприємницької діяльності. Подібний елемент антикорупційної політики було б доцільним запровадити й Україні, адже в нашій державі непоодинокі випадки корупційних схем за участю не лише впливових посадовців, а й певних підприємств, які так чи інакше пов'язані з особою з повноваженнями (класичні випадки надання неправомірної вигоди на підставі особистих інтересів/стосунків).

Також у Німеччині є пряме передбачення в антикорупційній доктрині стосовно того, що на тих посадах, де спостерігаються підвищені корупційні ризики, має відбуватися системна ротація кадрів. Перелік таких посад затверджений німецьким законодавством.

Німецька стратегія протидії політичній корупції будується на тому, що всі чиновники та державні службовці є позапартійними та працюють на благо інтересів народу, а не окремо взятої партії [3]. У Німеччині чітко прописаний інститут подарунків, що нині актуально й для України.

НАЗК взагалі вважає це найбільш істотним елементом усієї антикорупційної політики держави. Німецькі чиновники не обмежені в праві отримувати та приймати подарунки, проте такий подарунок не має перевищувати чітко визначені грошові еквіваленти. До того ж про подібний факт обдарована особа зобов'язана негайно доповісти своєму керівництву, подавши детальний рапорт. Безпосередньо керівник уже вирішує, чи не було перевищено дозволених меж. Якщо на думку керівника службовець на мав права брати подарунок, такий подарунок залишається у власності держави, а службовця чекає догана.

У багатьох німецьких федеральних землях діють локальні нормативні акти, які забороняють державним службовцям брати на роботу близьких родичів чи навіть тих осіб, з якими вони разом навчалися в університеті (зокрема, подібні акти діють у Баварії).

Міжнародні організації та дослідники стосовно німецької моделі стратегії протидії корупції не мають згоди. З одного боку, Німеччина має низку прогресивних норм та високу правову культуру, що дає змогу віднести її до країн з прогресивною динамікою зменшення корупції, але, з іншого боку, в державі є низка недоліків, які заважають вийти на якісно новий рівень та посісти місце поряд з умовною Данією. Серед недоліків треба відзначити доволі м'які санкції стосовно держслужбовців, які були викриті в корупційному діянні, малу кількість випадків вчинення корупційних злочинів, які доводяться до відома громадськості та труднощі з ухваленням низки антикорупційних законів та актів, які прийняті більшістю країн ЄС. Німеччина не бажає ратифікувати такий масив норм права через те, що вони вимагають змін у вітчизняному законодавстві.

Маємо цікавий парадокс: у Німеччині не ідеальна модель стратегії протидії корупції, яка значно відрізняється від прогресивних скандинавських схем, але при цьому корупція в країні перебуває на доволі низькому рівні. На наш погляд, це пояснюється високим рівнем культури та заможністю більшості верств населення. Також є негласне правило серед німецьких чиновників, які у разі їх викриття в певному корупційному діянні самі звільняються та добровільно відходять від будь-якої державної діяльності. Було б непогано, аби й в Україні чиновники могли проявляти подібну етику у разі вчинення певного правопорушення.

Якщо говорити про Францію, то стратегія протидії корупційній злочинності у цій державі зосе-

реджена на контролі за діяльністю держслужбовців, адже ця сфера суспільного життя вважається найбільш вразливою для корупції [9, с. 197].

Основні стратегічні напрями протидії корупції є такими:

– заборона поєднувати чиновникам свою посаду із політичним мандатом;

– у разі вчинення корупційного злочину винна особа позбавляється всіх колишніх службових привілеїв у вигляді певних пільг, вислуги років тощо;

– чіткі правила поведінки чиновників прописані у кодексі етики чиновника;

– щорічний перегляд масиву антикорупційної законодавчої бази з метою її покращення за необхідності.

Влітку 2017 року у Франції був прийнятий новий антикорупційний закон, який торкнувся інтересів юридичних осіб. Нині всі фірми у Франції підлягають жорсткому аудиту на предмет наявності корумпованих зв'язків. У разі викриття корупційної схеми винна юридична особа буде зобов'язана заплатити штраф у розмірі до 1 млн євро. Також на фірми покладається обов'язок самостійно виконувати ті антикорупційні приписи, які містяться у новому законі (Sapin II).

Отже, підбиваючи підсумок усього дослідження, варто зазначити, що більшість захід-

ноєвропейських держав мають низький рівень корупції, навіть якщо сама антикорупційна стратегія цих держав не є ідеальною. Подібне пояснюється високим рівнем правової культури та загальною заможністю населення цих держав. Втім, що цікаво, навіть маючи низький рівень корупції, західноєвропейські країни все одно весь час модернізують власну антикорупційну політику, аби не дати змоги корупції адаптуватися та поширитися. Головні елементи західноєвропейських моделей стратегії протидії корупційній злочинності, які б Україна могла запозичити у вітчизняну Антикорупційну стратегію, є такими: детальний кодекс честі чиновників; тотальний контроль за діяльністю державних службовців із заборонаю їм бути будь-яким чином пов'язаними з політикою; детальна регламентація інституту подарунків; контроль за діяльністю юридичних осіб на предмет їх корумпованих зв'язків із державними органами (створення відповідного реєстру); запровадження великих штрафів за корупційні правопорушення; активне залучення громадськості до профілактичних та запобіжних антикорупційних дій; постійне та системне підвищення правового виховання всього населення, особливо молоді. Подібні дії, очевидно, мають сприяти зменшенню рівня корупції в Україні та стабілізації вітчизняної економіки.

Список літератури:

1. Беглиця В.П. Досвід європейських країн щодо формування антикорупційної стратегії. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»*. Серія: Державне управління. 2015. Т. 263, Вип. 252. С. 17–23. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdu_2015_263_252_5.
2. Богомолов А.В. Некоторые аспекты международного опыта борьбы с коррупцией / А.В. Богомолов, А.Д. Неретина, В.И. Мурар. *Science Time*. 2014. № 12. С. 47–52.
3. Державна служба в Європейському Союзі. Європеїзація та розвиток державної служби в Україні : навчальний посібник. / Н.М. Колісніченко; за заг. ред. М. Бойцуна, О. Рудіка, Я. Мудрого; М-во освіти і науки України, Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Одес. регіон. ін-т держ. упр., Ун-т Лондон Метрополітен (Великобританія). Київ : Міленіум, 2009. 247 с.
4. Ільєнок Т.В. Боротьба з корупцією: міжнародний досвід. *Юридична наука*. 2013. № 2. С. 71–77. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jnn_2013_2_11.
5. Копачев В.П. Факторы реализации антикоррупционных программ (опыт зарубежных стран). *Теория и практика общественного развития*. 2012. № 2. С. 237–240.
6. Коруля І.В. Зарубіжний досвід у сфері протидії корупції та можливість його використання в Україні. *Порівняльно-аналітичне право* – електронне наукове фахове видання юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет». 2014. № 1. С. 230–233.
7. Підбережник Н.П. Антикорупційна політика в країнах Західної Європи: досвід для України. *Ефективність державного управління*. 2013. Вип. 37. С. 123–132. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2013_37_18.
8. Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки : Закон від 14.10.2014 № 1699- VII / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2014, № 46, ст. 2047.

9. Трепак В.М. Система заходів антикорупційної діяльності у розвинутих країнах світу. *Публічне право*. 2016. № 1. С. 193–201. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pp_2016_1_27.

10. Трепак В.М. Міжнародний досвід запровадження системи заходів антикорупційної спрямованості. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2015. № 2. С. 233–246. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aymvs_2015_2_22.

Kikalishvili M.V. WESTERN EUROPEAN MODELS OF ANTI-CORRUPTION STRATEGIES

The article is devoted to the research of the Western European models of strategy of counteraction to corruption criminality.

The article analyzes the most essential elements of models of strategy of counteraction to corruption criminality of such West European countries as Belgium, Luxembourg, Netherlands, Italy, France, Germany.

The author reveals the fact that modern criminology recognizes two basic world models of formation the counteraction to corruption criminality strategy on which all others are under construction. These are the Singapore (Asian) model and the Swedish (Nordic) model. Most European countries are guided by the Swedish model, which is characterized by the duration of anti-corruption actions based on certain anti-corruption incentives.

The article draws attention to the fact that among the Western European countries the most successful in overcoming corruption is not France or Germany, but smaller states, the so-called “BeNiLux”. Positive dynamics of recent years are also characterized by the strategy of combating corruption in Italy.

As a result, most Western European countries have low levels of corruption, even if their anti-corruption strategies are not ideal. This can be explained by the high level of culture and the general welfare of the population. Among the elements of the strategy to counteract corruption, which should be borrowed by Ukraine, first of all, there is a register of legal entities suspected of involvement in corruption schemes and total control over the work of civil servants and instilling in them a certain code of honor.

Key words: *model, counteraction strategy, corruption crime, Western European states, corruption.*